

Brunat (vertrekkend) Jullie hebben geen andere keuze. (Brunat af)

Guérin (huiltend) Het plebs van Romans wil ons geld. Ons geld en onze ... (schrikt zichtbaar van de gedachte) (Guérin af)

Scène 4

Marktplaats van Romans. Einde januari. Tromgeroffel wordt hoorbaar.

(Het tromgeroffel komt dichterbij. Het gewone volk van Romans komt erop af, Paumier, Brunat, Koot, Pain Blanc, Fleur en nog andere, mannen en vrouwen. Een zigeuner verschijnt ten tonele, samen met een zigeunerin. Aan een ketting voert hij een beer meer.

De zigeuner is in lompen gekleed. Hij draagt een zwarte bloes en broek, met gele franjes aan mouwen en pijpen. Z'n broek is 'n patchwork van gele en rode lappen. Om z'n middel draagt hij 'n brede lederen gordel. Gekruiste lederen riemen, versierd met koperen nagels, lopen over borst en rug.

Z'n gezicht is zwart gemaakt met chinese inkt. Z'n lippen en oogleden zijn fel rood gekleurd. Hij draagt een lange, zwartleren punthoed, waaraan bovenaan een in het rood geschilderde varkensblaas bengelt, gevuld met droge erwten. De hoed is versierd met muntstukjes, parels, medailles, eretekens, papieren bloemen enz. Z'n zeer lange raffiaharen zijn vastgemaakt aan de rand van de hoed.

Hij draagt een trommel en een schoudertas.

De zigeunerin is kleurig — overwegend rood — gekleed.

Het is zeer duidelijk dat ze een voorstelling zullen geven.)

Koot (wijzend op de zigeuner) Hé, hé, een man die er geen is! (Ook de aanwezige vrouwen geven commentaar; het gaat over de armoede, de vuilheid, het heidendom en de opschepperigheid van de zigeuners. De beer loopt op z'n vier poten. Hij begint zich plots te verzetten, jaagt de menigte schrik aan door hen te bedreigen, gromt angstaanjagend)

Stem Kijk, kijk, hij gedraagt zich als een wild beest! (Ook de zigeuner gedraagt zich als een wildeman: hij grimast, laat z'n ogen rollen, steekt z'n tong uit. Op het ritme van z'n getrommel laat de zigeuner de beer dansen, waarbij het dier zich uiteraard op twee poten opricht)

Koot Maar kijk dan toch! Hij danst als een man. Hij is niet wild. (De beer gehoorzaamt duidelijk de man. Hij danst zo dat we de indruk krijgen dat hij op gloeiende assen danst.)

Zigeuner (tegen de Romezen) Overal waar de beer danst, verjaagt hij het kwade.

Koot Dan kan hij nergens beter dansen dan in Romans! (Het ritme wordt trager. De beer valt levenloos neer. De zigeuner lamenteert, zegt dat z'n beer dood is. Hij buigt zich over het kadaver, trekt een mes en voert 'n operatie uit aan de buik van het dier. Het bloed stroomt. De zigeuner gooit iets weg.)

Stem Daar gaan z'n neukpatronen! (Plots verijst de beer. De zigeuner begint weer op z'n trommel te roffelen — zelfde ritme als bij het begin — en de beer danst weer.)

Paumier Wat een wonder! Wat een beest!

Zigeuner De beer geneest nierziekten, doet de koorts afnemen. Zijn vet geeft kracht! (De zigeuner en de vrouw halen geld op bij de toeschouwers en vertekken dan met de beer. Ook de Romezen gaan weg, terwijl ze de voorstelling becommentariëren)

Scène 5

Marktplaats van Romans. Eén februari 1580. In feite zijn er vijf marktkraamsters, Margot, Geneviève, Tessa, Jeanine en Gaëtane. Ze zijn reeds geïnstalleerd of ze zijn zich nog aan het installeren. Als eerste marktbezoeker daagt Koot op. Later verschijnen ook Coste, Brunat en nog andere burgers en burgeressen.

Het begint met een heel barleske scène. De marktkraamster Margot wil haar waren luid roepend aanprijzen, maar ze krijgt geen klank over haar lippen, alhoewel ze vervuld is van wat ze wil roepen. Koot is er als de kippen bij om het gebeuren op de voet te volgen. Margot spant zich in als een bezetene. Ze vertoont daarbij alle kenmerken van 'n in barensood verkerende vrouw, samentrekkingen en krampen, wijd open mond, bolle ogen,

zweet, beven, verstikkingsverschijnselen en gezwellen gezicht. Koot volgt alles met spanning, is echter uiteindelijk het wachten moe en helpt Margot op een onverwachte wijze: hij dient haar plots een kopstoot in de buik toe. Margot wordt bevrijd, ze kan het verlossende woord baren.

Margot Goede lieden, zeer vermaarde nathalzen! Proef de stoffelijkheid, de kleur, de geur, de excellentie, de eminentie, de hoedanigheid, de werking en waarde van dit gebenedijde, altoos verbeide vocht!

Koot (toegen Margot) Goeiemorgen, m'n bijltje!

Margot Van 't zelfde, m'n steeltje!

Koot (rechtstreeks tegen het publiek)

Nu is het zo gesteld dat een bijl zonder steel een gereedschap ons geeft met te weinig houvast is de beste partij voor ons pijpje kaneel dat bij 't spelletje 't een in 't ander past —

Stem Pognes de Romans!!! Pognes de Romans!!!
Jeanine (roepend) Broeken met de klep van achteren om makkelijker te kunnen kakken; broeken op z'n zeemans, om de ballen beter te stutten; of op z'n Zwitsers, om het buikje warm te houden; of op zijn labberdaans om de nieren niet te verhitten.

Koot (tegen Jeanine) Goeiendag, m'n roskam!

Jeanine Goeie vangst, m'n vale hengst!

Koot (zingt) Jeanine Baadjebloot

toe hoor eens: ik weet wat,

ga jij naar het zweetbad,

Jeanine Baadjebloot

Want daar baad je bloot,

dan wordt nooit je kleed nat,

Jeanine Baadjebloot

Ga jij naar het zweetbad —

Stem Pognes de Romans!!! Pognes de Romans!!!
(ook Philippe Guérin, de dochter van de rechter, komt markten)

Tessa (roepend) Grije amber, muskus, saffraan om 't hart te verblijden, gember, asafoetida of duivelsdrek...

Koot (tegen Tessa) Goeiendag, m'n inktvis!

Tessa Dag, m'n zeevarken! (Philippe Guérin komt naar de kraam van Tessa)

Philippe (tegen Tessa) Eén pond honing! Een één pond frambozen!

Koot Licht op de maag en vlug uit de darm!

Philippe En een zakje basilicumzaad! (Tessa bedient Philippe, overhandigt haar het bestelde. Nu gebeurt er iets zeer eigenaardigs. Een als beer verklede man — niemand anders dan Paumier — met alleen de pels, niet de kop van het dier, benadert Philippe van achteren en legt geheel onverwacht z'n klauw op de honing. Hij is helemaal niet agressief. Philippe slaakt een luide gil. De beer begint van de honing te snoepen. Nog zeer geschrokken vraagt het meisje) Wie ... wat ben jij? Mens of dier?

Paumier Mens én dier!

Stem Pognes de Romans!!! Pognes de Romans!!!

Philippe (nog altijd als van de bliksem getroffen) Wat doe jij?

Paumier Ik ga na of je een moedig meisje bent. **Gaëtane** Nieuwe spelen, van wiege-wage; van even uit, even in; van neus in aars; van gat in 't nat; van leeft het manneke of ist-ie dood?

Koot (tegen Gaëtane) Weet je nog wel van toen, veest?

Gaëtane En of, scheid! (Philippe Guérin is nu van haar grootste schrik bekomen)

Philippe Waar kom jij vandaan?

Paumier Uit een andere wereld. Een wereld van bomen, planten en bronnen.

Philippe Jij bent Jean Serve Paumier, de lakenwever.

Paumier Die was ik tot voor kort.

Philippe De beste kruisboogschutter van Romans. De beste kaater.

Paumier (melodramatisch) Ik ben veroordeeld om tien jaar beer te blijven. Alleen een meisje dat verliefd wordt op me, kan me redden. (Zonder het zichzelf goed te realiseren aait Philippe de pels van de beer)

Philippe O, wat een wonderbare vacht! Zo ruig... zo wild... (ze verliest zich als het ware in de pels)

Stem Pognes de romans!!! Pognes de romans!!!

Geneviève Boeken, het laatste snufje van de buikrenaissance!!! Eetbare kookboeken; het befaamde kookboek van de Italiaan Platina; het belangrijkste fornuisboek aller tijden van Bartholomeo Scapi.

Koot (tegen Geneviève) Nollejtje, berg je bolletje! **Geneviève** Kootje, berg je klootje!

Philippe (nog altijd betoverd door de pels) Wat een gedaanteverwisseling! Is dat ook mogelijk voor mij? Mijn jeugd vergaat in dat huis van die almachtige vader. Mijn ziel wordt tot as. Ik weet niet dat ik leef. (met plots aandring) O, Paumier, leer mij toch duizelen.

Paumier (min of meer geschrokken) Zo gemakkelijk is dat nu ook weer niet. In het centrum van de stad ... Voor de ogen van heel Romans. Ga naar de oever van de Presle. Over een kwartiertje kom ik daar bij je. (Philippe gaat gehoorzaam weg. In de verte wordt een kreet hoorbaar, die geleidelijk aan kracht wint)

Stem van de zigeuner Ketel-lap! Ketel-lap! Ketel-lap! (De zigeuner komt op met z'n werktuigen om ketels te repareren en installeert zich. Een vrouw komt dadelijk met een kapotte ketel. Eerder ongeïnteresseerd verricht de zigeuner zijn herstelwerk. Hij is vlug klaar; overhandigt de vrouw de ketel en vraagt om betaling. De vrouw controleert echter eerst z'n werk en stelt vast dat er nog licht valt door de dus niet volledig gerepareerde ketel. Paumier verlaat op zijn beurt de markt. Met wat misbaar zet de vrouw de zigeuner weer tot werken aan. Die wekt de indruk weer aan de ketel te werken, maar hij doet er in feite niets aan. Na verloop van tijd geeft hij de ketel weer aan de vrouw. Zelfde ceremonieel als daarstraks: geld, controle door de vrouw. Wanneer echter de vrouw de ketel naar het zonlicht houdt, plaatst de zigeuner er heel gewiekt zijn hoed op. De vrouw, geen licht ziende, denkt dat de ketel hersteld is en betaalt de zigeuner. Teverden én bedrogen gaat ze huiswaarts met haar ketel. Geleidelijk loopt nu ook de marktplaats leeg.)

Scène 6

Aan de oever van de Presle. Enkele ogenblikken later. Philippe Guérin zit te wachten. Geluid van stromend water. Jean Serve Paumier komt opdagen. Philippe staat op, gaat op 'm af en kust hem onstuimig.

Paumier (overrompeld) Je angst van daarstraks is omgeslagen in hartstocht. Of is het de komst van het carnaval die je bloed sneller doet stromen?

Philippe Ik wil het voorbeeld van mijn vriendin Mengarde Coste navolgen.

Paumier Maar wat is er toch met die Mengarde gaande? Ook vader Coste zat in zak en as.

Philippe Mengarde Coste heeft enkele dagen geleden een kind ter wereld gebracht. Te vroeg geboren en ... mismaakt: het draagt twee hoornachtige uitwassen op het voorhoofd.

Paumier Dat kan een teken van toekomstige grootheid zijn. Maar ..., maar..., het schiet me plots te binnen, Mengarde Coste is toch niet getrouwd. Hoe heeft ze die geheime passagier al die maanden aan boord kunnen houden, zonder dat iemand het bemerkte?

Philippe Ach, toen ze werkelijk op dik begon te gaan, deed ze alsof ze ziek was en de kamer moest houden.

Paumier Bemerkte Coste dan werkelijk niet dat ze een buik met benen had?

Philippe Jean Serve, vaders zijn altijd de laatsten om te merken dat hun dochter het vóór de nieren heeft.

Paumier Ja, maar enkele dagen geleden zijn 'm dan toch de schellen van de ogen gevallen.

Philippe Vorige week heb ik Mengarde in het grootste geheim om het platteland ondergebracht. Bij Percha, een oude vrouw. Ze wou niet langer in het huis van haar ouders blijven.

Paumier (plots ongeduldig) Waarom toch al die stannes?! Dat ze trouwt met de verwekker van het kind, hé. Of is-ie niet acceptabel?

Philippe Mengarde zwijgt de vader dood. Over trouwen heeft ze nog met geen woord gerept.

Paumier (voor zichzelf) Mengarde Coste is bij mijn weten geen hete vijs. Ze heeft nooit voor mannenklem gespeeld. Dus ze weet best wie haar het lood tussen de billen heeft gejaagd.

Philippe Ik herhaal het Paumier, ze zwijgt over de vader in alle toonaarden.

Paumier In Romans zijn vrouwen nog altijd een mannenzaak. Als ongetrouwde moeder zal ze een eerloze worden. Hoe kan ze zo gek zijn om voor die staat te kiezen! Wat hoopt ze daar in hemelsnaam mee te bereiken?!